

Ma'i suka ma lou soifua maloloina o le gutu

O lo'o fa'amatala mai e lenei pepa fa'amatalaga pe fa'afefea ona a'afia lou soifua maloloina o le gutu ma le fa'atumauina o le soifua maloloina lelei ole gutu e mafai ona a'afia ai lou ma'i suka.

E fa'afefea ona a'afia lo'u soifua maloloina o le gutu i le ma'i suka?

O le tagata e maua i le ma'i suka e le pulea e fa'aluaina le ono maua i le fa'ama'i o aulamu pe a fa'atusatusa i le tagata e pulea le ma'i suka.

E le gata ina a'afia i le fa'ama'i o aulamu a'o le ponaivi e lagolago ai nifo. O fa'ama'i aulamu e le'i togafitia e mafai ona i'u i le leiloa o nifo. Mo nisi fa'amatalaga e uiga i fa'ama'i aulamu, fesili i lau foma'i nifo.

E fa'apefea ona a'afia lo'u ma'i suka ile soifua maloloina ole gutu?

O le fa'ama'i aulamu ose fa'ama'i mumu e mafua mai i le iai o dental plague i totonu o le gutu. O se fa'ama'i umi, e pei o le fa'ama'i aulamu e le'i togafitia, e mafai ona faigata ai ona pulea le maualuga o le kulukose.

O le a le mea e tatau ona ou faia e fa'aitiitia ai le lamatiaga o le fa'ama'i o aulamu?

- Fufulu i le palasi fulunifo vaivai fa'alua i aso uma e aveese ai le plague mai ou nifo ma ou aulamu.
- Fa'amama i le va o ou nifo i aso ta'itasi i fulafula po'o pulumu fa'atasi.
- E tatau ona fufulu nifo i aso uma e aveese ai le plague.
- Tu'u le ulaula e fa'aleleia atili ai le maloloina o nifo ma le soifua maloloina lautele.
- Asiasi i taimi uma i lau foma'i nifo. E fautuaina le tagata e maua i le ma'i suka e siaki nifo i le ta'i ono masina.
- E tatau ona fa'amama fa'apolofesa ma'i o ou nifo e le aunoa.

O isi tulaga o le soifua maloloina o gutu e fesoota'i ma le ma'i suka

- *Nifo pala:* O le ma'i suka e suia ai faua i lou gutu. Ole maualuga ole kulukose (suka) o lo'o iai ile faua o lo'o si'omia ai nifo. E tupu le pala o nifo pe a liua e le siama i le dental plague le suka ma kaponiola fa'amamaina. O le mea lea, o le maualuga o le kulukose (suka) i totonu o le faua e sili atu ai le lamatia o nifo i le pala o nifo. Mo nisi fa'amatalaga i nifo pala, fesili i lau foma'i nifo.
- *Gutu mago:* Xerostomia (gutu mago) ose fa'alavelave fa'agutu ole ma'i suka. E le o iloa le mafua'aga ae atonu e feso'otali ma le polyuria (le gaosiga o le tele o le mimi e le masani ai) po'o suiga ile ga'o faua. O le mago o lou gutu e ono fa'atupula'ia ai lou lamatiaga i le pala o nifo ma le fa'ama'i aulamu. E mafai e lau foma'i nifo ona tu'uina atu nisi fa'amatalaga ma fautuaga pe afai o lo'o e mafatia ile gutu mago.

- *Fa'ama'i gutu:* O le ma'i suka ma le gutu mago e fa'atuputeleina ai le fa'ama'i o le gutu e pei o le thrush. O le fa'amaloloina o manu'a pe a uma ona to'esea po'o taotoga gutu e ono umi fo'i.

E tatau ona ou ta'u i la'u foma'i nifo e uiga i lo'u ma'i suka?

O le talanoaina o lou ma'i suka ma lau foma'i nifo o le a fesoasoani latou te tu'ufa'atasia ai se fuafuaga mo le tausiga o le gutu e fesoasoani ia te oe e tausia ai lou gutu maloloina. Afai e silafia e lau foma'i nifo lou tulaga o le ma'i suka, e mafai ona fai ni taimi fa'atulagaina mo taimi e matua mautu ai le maualuga o lou inisalini (fa'ata'ita'iga ile taeao).

Manatua

- Afai e pulea le ma'i o aulamu o lou toto e ono faigofie ona pulea.
- Afai e pulea lou ma'i suka o le a itiiti pe itiiti fo'i le ogaoga o lou soifua maloloina o lou gutu nai lo le le pulea o lou ma'i suka.

Mo nisi fa'amatalaga

- Fa'afeso'ota'i lau foma'i nifo
- Asiasi www.health.qld.gov.au/oralhealth
- Valaau 13 HEALTH (13 43 25 84) mo fautuaga le ta'alaua'iteleina fa'alesoifua maloloina 24 itula i le aso, fitu aso o le vaiaso
- Imeli oral_health@health.qld.gov.au